
Als klassieke muziek in woorden moet worden gevangen, levert dat vaak beelden op als “een stem van pure zijde”. Vooral muzikrecensenten gebruiken naast technische termen een scala aan metaforen, van sleets tot origineel. Wat bedoelen ze met “mooi slank gespeeld”, “een vlezige toon” en “het orgelspel dampd als vanouds”?

Jan Erik Grezel

Diskotabel-presentator Hans Haffmans: “Ik handel net als een sportverslaggever die voor de radio een wedstrijd aanschouwelijk moet maken.”

“De strijkers produceren akoestisch spinrag”

Hoe vang je klassieke muziek in woorden?

“Hij hanteert een vlot tempo en een heldere frase-ring. Z'n manier van zinnen bouwen is wel wat kortademig.” Gaat dit over *Bint* van Bordewijk? Of over *Dood op krediet* van Céline mischien? Nee, dit oordeel heeft niets met literatuur te maken, maar alles met muziek. Aan het woord is Hans Haffmans, bekend presentator van Radio 4. Hij bespreekt vandaag in zijn programma de vierde symfonie van Robert Schumann, uitgevoerd door het Orchestre Révolutionnaire et Romantique onder leiding van John Eliot Gardiner. “Gardiner peilt niet de diepste emoties, maar je weet waar je naartoe gaat. Hij wijst je de weg.” Daar stelt de presentator de aanpak van Leonard Bernstein met de Wiener Philharmoniker tegenover: “Bernstein is extreem langzaam, staat stil bij elke wending in de muziek, met heerlijke solo's voor cello en viool. Bernstein laat ze los, hij laat ze gaan, die prachtig spelende Weners.”

Haffmans laat in zijn dagelijkse uurtje op Radio 4 niet alleen muziek horen,

hij vertelt er ook veel bij, vaak in beelden. Na een van die uitzendingen licht hij in een gesprek toe: “Als ik naar muziek luister, heb ik geen associaties. Muziek is mijn taal, puur, direct. Maar voor de radio ga ik op de plek van de luisteraar zitten. Dan maak ik een vertaalslag en heb ik overdrachtelijk taalgebruik nodig om iets duidelijk te maken. Ik handel net als een sportverslaggever die voor de radio een wedstrijd aanschouwelijk moet maken.”

■ DIK IN HET VIBRATO

In het radioprogramma *Diskotabel* vergelijkt Haffmans elke zondag met een wisselend panel van muzikdeskundigen drie opnamen van hetzelfde werk. Pas aan het eind van het programma onthult hij wie de uitvoerenden zijn. Dan hebben de panelleden zich al omstandig over de muziek uitgelaten: “Een aantrekkelijk klankbeeld waar een beetoog uit voortkomt”, “In de koren kloppen de aderen vlak onder de huid”, “Het drijft, met die glanzrijke violen”, “De laatste opname klinkt wat dunner, het

wordt mooi slank gespeeld.” Over een duo sopranen: “De eerste laat de uithalen niet fladderen, de tweede zit wat dik in het vibrato.” Bij een uitvoering van de mis in c van Mozart: “Deze dirigent gaat architecturaal te werk. Hij bouwt met die stemmen. Het stuk is zo lastig voor sopranen. Mozart kon ze alle hoeken van de registers laten zien.”

Praten over muziek gaat de professionals meestal gemakkelijk af. Maar ook zij moeten soms erkennen dat er een grens is. “Deze muziek overkomt je. Die vormt een hemelse rust waarop je wordt meegedragen. Het is onbenoembaar.”

Dat is het: we ondergáán muziek. Het ontbreekt ons aan de juiste bewoordingen om die ervaring over te dragen. Maar als je voor de radio over muziek praat, móét je wel. En ook als je erover schrijft in de krant. Dan wordt er van alles bij geslept, zoals culinaire beelden; Susanne Lammers in het *Leidsch Dagblad*: “De romige klank van de strijkers wordt gekruid met pittige accentjes van de blazers en de korte solistische bijdra-